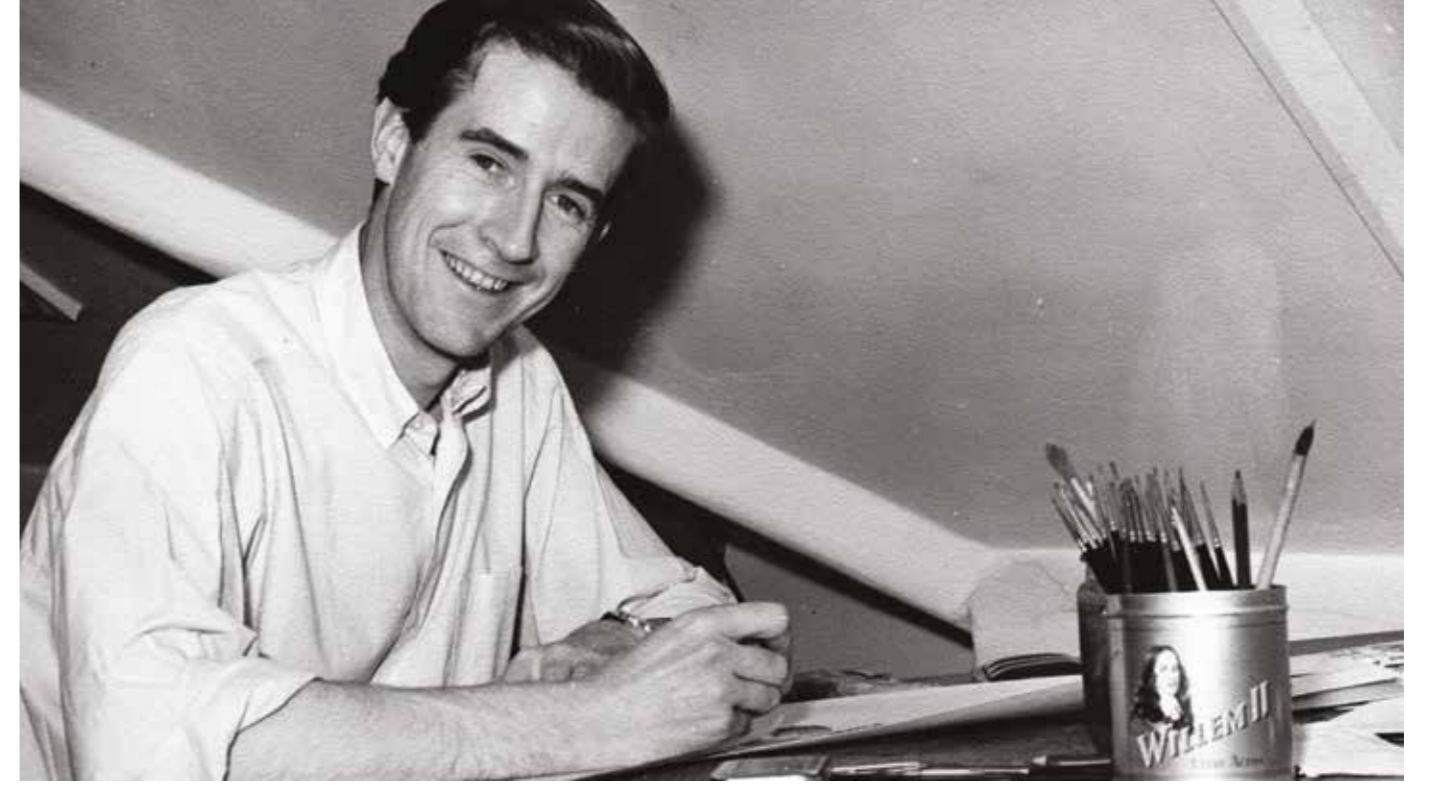

Blues, caz, folk ve yapraklar

Rory McEwen

FEYZA BETÜL AYDIN

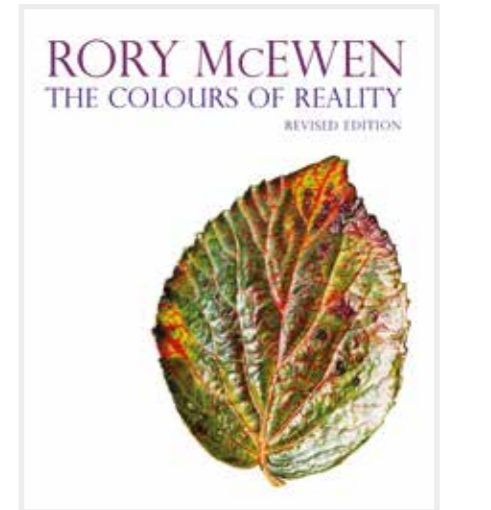
Rory McEwen çizim yaparken.

RORY McEwen, tam anlamıyla sanatçı olarak doğmuş bir İskoç. Müzik, resim, şiir, sinema ve plastik sanatlar. Her biriyle meşgul olmuş ve hangisiyle meşgul olduysa onu aşkla yapmış, tazelenmiş mader-zâd bir ehl-i hüner. Küçük bir çocukken evde başlayan eğitiminde tanıştığı bitki ressamlığı, hem folk, caz, blues kısacası müzik aşkıyla yanıp tutuştuğu gençliğinde, hem de İngiltere televizyonunun 60'larda en çok izlenen tıpkı resim sanatı gibi kendisinden sonra gelecekler için ufuk açıcı ve ilham verici bir McEwen parçası olan müzik programının yapımcısı, sunucusu ve de konuğu olduğu Hullahaloo döneminde en büyük tutkusu olmuştur. Bu istidatlı, sanatkârlıkla, bilinmeyi, uzak diyarları keşfetme arzusuyla baştan aşağı donatılmış, kimilerinin "bir Rönesans adamı" olarak tarif ettiği Rory McEwen'in trajik bir şekilde sonlanan kısacık hayatı, insanın neresinden anlatmaya başlayacağı-

nı bir türlü bilemediği ve nasıl anlatsa muhakkak eksik kalacak türden.

12 Mart 1932 yılında İskoç sınırındaki Berwickshire'da, Marchmont House'da Sir John Helias Finnie McEwen ve Leydi Bridget Mary McEwen'in yedi çocuğunun dördüncüsü olarak dünyaya gelir. Marchmont'a doğmuş olmanın bir nevi XVIII. yüzyıla doğmuş olduğunu söyleyen McEwen, on iki yaşına kadar XVIII. yüzyıldan beri özellikle aristokrat aileler için pek değişmediği aşikâr olduğu üzere- kardeşleriyle beraber evde eğitim görür. Burada, Marchmont'ta, sekiz yaşında Fransız mürebbiyesi Matmazel Philippe talimatlarıyla çizmeye başladığı çiçek ve çimen resimleri McEwen'in kısa süren ömründe, yalnızca uzaklaştığı zaman derin üzüntü duyduğu en gözde uğraşı değil, aynı zamanda onun için zamanının gerçeğini, kendi gerçeğini yakalamaya ve göstermeye çalıştığı, hakikate giden yoldaki işaretler olmasını arzu ettiği sanat eserleri olacaktı. İleriki yıllarda yazdığı bir mektupta, çocukken çizdiği bu çiçek resimlerinin, "özgürlük,

Rory McEwen'in *The Colours of Reality* kitap kapağı.

Monstera deliciosa.

Hydrangea sp.

mutedil bir hava, kıpırdanan bir alabalık ve soğuk suda çıplak bir ayak gibi” hissettirdiğini yazar.

Evdeki eğitiminden sonra, on iki yaşında Eton’a başlayan Rory, burada bitki ressamlığı hususunda otorite kabul edilen William Blunt’tan çizim dersleri almaya başlar. Alandaki önemli çalışmalarından olan *The Art Of Botanical Illustration* kitabını henüz tamamlamamış olan Blunt, Rory için şimdiye kadar elinden geçmiş olan en yetenekli öğrenci olabileceğini söyler. 1977’de öğrencisiyle iki ciltlik *Tulips and Tulipomania* kitabında beraber çalışacaklardır. Blunt Rory’ye kitabında da yer alan XVII ve XVIII. yüzyıldan Nicholas Robert, Claude Aubriet, George Ehret gibi ressamlarının çalışmalarına bakmasını tavsiye ve teşvik eder. Bu tavsiye, sonraki yıllarda McEwen’in tekniğinin şekillenmesinde önemli bir yere sahip olacaktır.

Eton’daki beş yıllık eğitiminden sonra askerlik görevi için gittiği Butan’da iki sene kalır ve döndükten sonra doğrudan, İngilizce okuyacağı ve performans sanatlarıyla haşır neşir olacağı ve şiirlerini yazıp yayınlamaya başlayacağı Cambridge, Trinity Collage’a başlar. Cambridge’de okuduğu yıllarda Footlight’ta arkadaşlarıyla gösteri yapar. İskoç baladları, folk müziği ve caz McEwen’in tutkuları ve yetenekleri arasında kendisine çoktan yer edinir. Kardeşi Alex’le beraber İskoç folk müziği albümleri yaparlar. Cambridge’den sonra 1956’da kardeşi Alex’le beraber Amerika’ya müziklerini konuşurmaya ve Blues efsaneleriyle tanışmaya giderler. Rory, adeta bir hacca dönüştürdüğü bu gezide, nihayet on iki telli gitarıyla bir efsane olmuş tanışmayı hep arzu ettiği Blues sanatçısı Leadbelly’le tanışma imkânı bulur. Hatta memleketine döndükten sonra ABC kanalında yayınlanmaya başlayan *Hullabaloo* adlı kendi müzik programında İngiltere’de ilk defa on iki telli Leadbelly gitarını hem de onun tarzında çalan kişi de kendisi olur. *BBC Tonight*’ta da yazarlık yapan McEwen bu dönemde *The Spectator*’ın –kısa dönemli de olsa sanat editörlüğünü yapar. Rory, 1961’de Avusturyalı opera yazarı ve şair olan Hugo von Hofmannsthal’ın kızı Romana ile evlenir. Eş ve baba oluşu, müzikle olan yoğun ilişkisi, Rory için resmin geri

plana atılması demek olur: 1964’te *the Auricula* kitabını hazırlayana kadar.

McEwen 1964’te, müzik kariyerinden vazgeçer. Bütün ilgisini ve alakasını bitki resimlerine verir. Çocukluğunda başlayan ev eğitiminden itibaren hayatının sabiti olan resmin, onun için doğal bir ifade biçimi oluşunu, askerlik görevi için gittiği Butan’da bir gül resmi çizerken “elinin nasıl çizmesi gerektiğini kendi kendine tayin ettiğini gördüğünde nasıl da şaşırıldığı” ifadesinde görülebilir. Daha henüz Cambridge’deyken Rev. Oscar C. Moreton’un yazdığı *Old Carnations and Pinks* kitabını resimleyen McEwen, 1964’te yine *The Auricula: It’s History and Character* kitabında beraber çalışırlar. Bu kitap için on yedi oricula resimleyen McEwen’in adı bunlardan birine verilir (Blue self). McEwen, kendini tamamen resme verme kararından sonraki bu ilk çalışmasında, çiçeklerin yalnızca gövdelerini, yapraklarını ya da taç yapraklarını değil, aynı zamanda birbirine dolanmış köklerini de resmeder.

60’lar Londrası sanat çevresinin önemli simalarından birisi hâline gelen jenerasyonunun en etkili bitki ressamı olan Rory McEwen’in bitki ressamlığına getirdiği yenilik, onu kendisinden sonrakiler için bir öncü olarak kabul edilmesini de sağlar. Onun çizimlerinde XVII. yüzyıldan bu yana pek de değişmeyen geleneksel çizimler devam ettiği gibi, gerçeküstü bir yaklaşım uyguladığı da görülüyor. McEwen’in en küçük kızı Christabel McEwen, onun modern sanat algısını hatta belki pop-artı doğa portrelerine yansıtan ilk kişi olduğunu söyler. Minimalist ve soyut çalışmalarla çizim deneyleri yapar. Onun amacı sıradan ve önemsiz bir şeyi alıp onu herkese ait kılmaktır. “Aşkın bir sanat üretmek, eğer görülebilir ve hissedilebilirlerse herkes için her yerde olan görünmez sonsuz ülkeleri işaret eden yol işaretleri gibi bir sanat eseri üretmek” istediğini söyler. İşlerini deri parşömenler üzerine sulu-boya ile yapar. Çizimlerdeki renklerin o gerçeküstü duyguyu uyandıran parlaklığı temelinde bu tercihinin dayanır. Onun çizdiği bitkileri birer sanatsal portreye dönüştürdüğü, detaylarının işlenişinin muazzam olduğu belirtilir. Bir dönem manzara çizimleri yapmaya çalışsa da

McEwen, çiçek ve yaprak “portreleri” çizmeye dönüşünü, “gözlemlenmiş detayların kesinliğine tıpkı bir sarhoşun şişesine döndüğü gibi dönüyorum” diye tarif eder.

1970’lerin sonunda McEwen’a kanser teşhisi konur. 79’da kolon kanseri için ilk ameliyatını olur. Yaz boyunca hastanede geçirdiği süreden sonra, bütün sonbahar yalnızca yapraklar üzerinde çalışır: Parlak sonbahar renkli, yırtılmış, kırılmış, çürümeye yüz tutmuş yaprakları çizer. McEwen, arkadaşlarından birine yazdığı mektupta, yaprak çizimlerinin “ödemek zorunda olduğu bir borç, tamamlamak zorunda olduğu bir görev” olduğunu yazar. Yeğenine yazdığı başka bir mektupta ise “ölmekte olan bir yaprağın dünyanın bütün yükünü taşıyabileceğini”. McEwen’in sanat eleştirmeni olan en küçük kardeşi, onun “neler olup bittiğini dedikilerden hayrete düşerlerdi” dediği yapraklarının, bir momento mori olduğunu söyler. Rory, yaprak çizimlerine, onların ait oldukları ağaç ya da bitki isimleri değil, onları

bulduğu yerlerin, en sevdiği yerlerin isimlerini yazmıştır.

1982 Ekim’inde, artık kanser tedavisi bir işe yaramayan ve alınan önceki tümörün yerine beyinde bir başkası büyümekte olan Rory McEwen, South Kensington istasyonunda kendisini bir trenin önüne atmaya karar verir. Öldüğünde elli yaşındadır.

KAYNAKLAR

- 1 Janet Christie, “Renaissance man Rory McEwen’s work in new exhibitions”
- 2 <http://www.scotsman.com/lifestyle/culture/music/renaissance-man-rory-mcewen-s-work-in-new-exhibitions-1-2926470>
- 3 Mark Hudson, “Flowers and rock & roll: the botanical art of Rory McEwen” <http://www.telegraph.co.uk/gardening/plants/10046145/Flowers-and-rock-and-roll-the-botanical-art-of-Rory-McEwen.html>
- 4 [In Search of Rory McEwen](http://www.bbc.co.uk/programmes/articles/3FwjjC2QkktD5gkvGzMOw/in-search-of-rory-mcewen), <http://www.bbc.co.uk/programmes/articles/3FwjjC2QkktD5gkvGzMOw/in-search-of-rory-mcewen>
- 5 Celia Lyttelton, “Rory McEwen”, <http://www.verymagazine.org/magazine/173-issue-18/645-rory-mcewen#panel-4>
- 6 Christian McEwen, “Music Hiding in the Air, A Memoir of Rory McEwen (1932-1982)”
- 7 “About Rory McEwen, Botanical Artist (1932-1982)” <http://www.botanicalartandartists.com/about-rory-mcewen.html>
- 8 “Letter from Bhutan” Rory McEwen to Ron Padgett, September 7th, 1971 <http://www.archipelago.org/vol6-3/rmcewen.htm>
- 9 <http://www.rorymcewen.com/biography.php>